

Delen in Vreugde

Ledevaartkerk Chaam, zondag 19 maart 2023, zondag Laetare
Ds. Sara Dondorp

Eerste Schriftlezing: Jozua 4:19-20 en 5:10-12

Tweede Schriftlezing: Johannes 6:1-15

Inleiding

We zijn halverwege de veertigdagentijd, halverwege de reis door de woestijn. Deze zondag geldt in de traditie als een soort rustplaats onderweg. Een zondag waarin de vreugde wordt gevierd. Zondag verheug u! is de naam die deze zondag gekregen heeft. Volgens de traditie is de kleur vandaag roze: paars waar het wit al doorheen breekt: het licht van Pasen is al zichtbaar. Willem Barnard schreef een lied speciaal voor deze zondag:

Wees blijde nu, in 't midden van het lijden,
verheug u, want gij zijt niet vruchteloos,
de koning komt de vredesstad bevrijden
en de woestijn zal bloeien als een roos.¹

Over de woestijn gaan we het vandaag niet hebben. Wel over een wonderbaarlijke broodmaaltijd. Of eigenlijk twee! In Jozua 4 en 5 heeft het volk zojuist het Beloofde Land bereikt. Daar vieren ze voor het eerst Pesach, van de eerste oogst. Daar eten ze voedsel van het beloofde land. En in Johannes 6 eten velen gezamenlijk van vijf broden en twee vissen. Eten is in beide verhalen nadrukkelijk samen eten. En vooral samen eten in vreugde. Thema vanmorgen is dan ook: Delen in vreugde!

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,
Zondag 'verheug u!' geldt als pauze in de woestijnreis van veertig dagen. Maar in de Schriftlezing van vanmorgen is de woestijnreis al voorbij. Het is een vreugdevol moment voor Jozua en allen die bij hem zijn. Veertig jaar hebben de Israëlieten door de woestijn gezworven. Een hele generatie is voorbij gegaan. Ze hebben onderweg heel wat meegemaakt, maar gezamenlijk zijn ze er doorheen gekomen. En nu zijn ze eindelijk aangekomen bij het Beloofde Land. Bijna op dezelfde manier als ze de Rode Zee doortrokken, steken ze de rivier de Jordaan over, met droge voeten. Alsof de nieuwe generatie de bevrijding óók mee moet maken. De Ark van het verbond gaat ook mee, met een heel ritueel. Dat hebben we nu overgeslagen, het is nogal ingewikkeld. Het komt er op neer dat voor elke stam een steen meegenomen is waarmee Jozua aan de overkant een monument opricht. Waar het vandaag over gaat is wat er aan de overkant gebeurt. Met droge voeten zijn ze door het water heen gekomen. Op de tiende dag van de eerste maand bereiken ze de overkant. De dag dat destijds in Egypte de bevrijding begon. Daar, aan de overkant, op de grens van het Beloofde Land, bereiden ze het Pesachmaal, het herdenkingsmaal.

Ze zijn aangekomen in het Beloofde Land. Het eerste wat ze doen als ze zijn aangekomen, is terugdenken aan de bevrijding uit slavernij. Terugdenkend aan die laatste maaltijd in onvrijheid eten ze nu het eerste gedachtenismaal in vrijheid. Je

¹ Liedboek, lied 546: 1

zou het een wonderbaarlijke spijziging kunnen noemen. Want ze zijn er nog maar net, of ze eten al van de vrucht van het land. Het Beloofde Land blijkt inderdaad zeer vruchtbaar te zijn. De belofte wordt waargemaakt dat dit een land is, waar leven mogelijk is. Een land van melk en honing, zeg maar. En dan staat er dat er die dag geen Manna meer kwam. Het brood uit de hemel blijft uit, omdat de aarde nu brood voortbrengt. Het brood uit de hemel is niet meer nodig, omdat de hemel nu voorziet in brood uit de aarde. Er kan gegeten worden. En er wordt gegeten. Gezamenlijk.

Huub Oosterhuis schreef een tafellied dat bij die gedachte aansluit. We zongen het vorige week als tafellied:

Het brood in de aarde gevonden,
het brood door handen gemaakt,
het brood van tranen en zorgen,
dat brood dat naar mensen smaakt.

Dat brood dat wij moeten eten
om niet verloren te gaan.

Wij delen het met elkander
ons hele mensenbestaan.²

Brood is meer dan alleen voedsel op basis van graan. Het geeft leven, het geeft toekomst, het geeft hoop. En in de Bijbel wordt brood vrijwel altijd gezamenlijk genuttigd. Brood staat dus ook voor gemeenschap, voor samen delen. Samen delen, ondanks grote onderlinge verschillen.

Al die gedachten, en nog veel meer, komen bij elkaar in Johannes 6. Jezus is het meer van Tiberias overgestoken. Weliswaar niet de Jordaan, maar toch, hij bevindt zich op een oever. Daar volgt hem een grote massa mensen. Zoals ooit het volk van Mozes achter Jozua aankwam. De mensen zijn Jezus gevolgd om de tekenen te zien. Tekenen die verwijzen naar Gods Koninkrijk. Naar het Uiteindelijke Beloofde Land, zou je kunnen zeggen. Of is het hier op de oever al het Beloofde Land? Het lijkt er wel op: het groene gras waar de mensen gaan zitten doet denken aan de grazige weiden uit Psalm 23. Een plek waar het goed en veilig is. Sterker nog: een plek waar de Eeuwige als een herder waakt over de kudde van zijn volgelingen. Wat die ook meemaken.

Aan de overkant van het meer gaat Jezus de berg op. Als een nieuwe Mozes klimt hij naar omhoog. Naar de groene weide waar ze later samen zullen eten. Dit moet wel een plek zijn waar het goed is. Een plek waar toekomst is. Een grazige weide. Een vruchtbare, voedzame plek. Filippus heeft dat niet begrepen. Die wil brood gaan kopen. Hij is van de wetten van marktwerking en economische groei. Van meten en wegen, van statistieken, van groeicijfers. De wereld van doorgaan zoals we het altijd gewend zijn, met fossiele brandstoffen, met vlieggreizen, noem maar op. De wereld draait door, zonder oog voor de consequenties. Hij lijkt geen vertrouwen te hebben in het brood uit de hemel. Dat komt hier niet letterlijk uit de hemel. Het is er al. Net zoals het bij Jozua niet meer uit de hemel hoeft te komen. Het is er al: de aarde brengt het voort. De gemeenschap brengt het voort. Door samen eerlijk delen met

² Liedboek, lied 390: 1 en 4

oog voor elkaar en de schepping... Er blijkt toch brood voorhanden te zijn. En zelfs wat vis. Brood met nog iets extra's erbij, zeg maar.

Jezus vraagt of de mensen in het gras gaan zitten. Hij is vol vertrouwen. Deze weide zal vruchtbaar blijken. Zoals bij Jozua de oever vruchtbaar was gebleken. Hij spreekt het dankgebed uit over het brood en deelt ervan uit. Jezus deelt de gave van God, brood uit de hemel, met velen om zich heen. Het is delen in vreugde. De aanwezigen ervaren deze maaltijd als teken van de Eeuwige. Als teken dat Jezus profeet is van de Allerhoogste. Dat willen ze vasthouden: ze willen hem tot koning uitroepen, staat er. Maar dat is niet waar het om gaat. Niet om wereldse macht. Niet om de macht van cijfers en statistieken, niet om macht in termen van economische groei en marktwerking. Jezus' macht gaat over samen delen. Over de vreugde om wat er van Godswege voorhanden is. Twaalf manden brood en een groep mensen die samen delen.

Later in datzelfde hoofdstuk 6 van het Johannesevangelie geeft Jezus uitleg. Hij noemt zichzelf Brood uit de Hemel. Het door God gegeven brood dat leven geeft aan de wereld. Het brood dat staat voor leven, voor toekomst, voor hoop. Ik ben het brood der wereld, zegt Jezus. Zoals hij later nog meer woorden zal zeggen die beginnen met 'Ik ben': Ik ben de ware wijnstok. Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Ik ben, zoals de Eeuwige zich ooit bekend maakte aan Mozes: Ik ben die ik ben, ik ben die ik zal zijn, ik zal er zijn voor jou. Door Jezus deze woorden in de mond te leggen, maakt Johannes duidelijk hoe hecht de band is tussen Jezus en de Eeuwige. Voor Johannes is Jezus de Messias die de wereld redden zal. Redden uit de vruchteloosheid, bevrijden uit slavernij van de dood. Midden in een woestijnbestaan laten zien dat er vreugde mogelijk is. Zo wordt het verhaal over de 5000 die samen eten in het groene gras tot een vooruitverwijzing naar het mysterie van Pasen. Daar waar het leven dood leek te lopen, blijkt nieuw leven mogelijk. Halverwege de veertigdagentijd schijnt het licht al even op dat mysterie, mogen we al even de vreugde smaken van dat brood uit de hemel. Van dat hemelse brood dat toekomst mogelijk maakt, dat doet leven. Het is een mysterie dat bijna niet in woorden uit te drukken valt. We kunnen proberen ervan te zingen. Dat gaan we dan ook doen, met de woorden van Ad den Besten, In het lied dat we vorige week ook zongen na de avondmaalsviering:

Gij zijt genoeg om van te leven
voor iedereen en voor altijd.

Gij voedt ons nog, o hemels brood,
met leven midden in de dood.³

Zo mogen wij nog altijd mee delen van dit wonderbaarlijke brood, delen in de vreugde van dat levengevende teken uit de hemel, ooit in het groene gras aan de oever van Tiberias, maar nu ook hier bij ons in de Ledevaertkerk.

Amen

³ Liedboek, lied 653: 2